

CARL-JOHAN LJUNGBERG:

Samtal med Kenneth Minogue

England ser sig som en lojal EG-medlem, men ser också en roll i att varna för en alltför stark centralism, betonade professor Kenneth Minogue, professor vid anrika London School of Economics och framstående Europa-debattör, vid ett Sverigeframträdande nyligen.

Är då Kenneth Minogue motståndare till EG i sig, eller vill han bestämma dess mål annorlunda? Intetdera, svarar han. Däremot ser han i EG olika drag, som spelat en historisk roll i Europa: ett i riktning mot centralism, ett som däremot pekar mot mångfald och självförvaltning.

— Vad vi frihetsvänner värderar i det jag kallat den europeiska civilisationen är olikheten i övertygelser och praxis. Jämfört med andra kulturer uppvisar sålunda Europa ett unikt och varierat utbud av civila sammanslutningar. Detta är av största värde. Om därför Bryssel framgent skulle bli ett slags nytt Rom, stelnar Europa i strid mot detta mångfasetterade arv.

Ibland talas det i motsättning till denna liberala Europatanke om federalisterna, som alltså önskar mer av gemensamma, politiska beslut. Men ingår inte federalismen just i den frihetliga Europatradition som ni berörde?

— Jo, jag ser inget ont just i federalismen, om man uppfattar termen rätt, dvs utan det drag av centralism jag just berörde. Allt hänger på vilken roll som ges nationernas eller delarnas suveränitet. Om den däremot tolkas så att EG kan råda över oss i allt, uppstår med nödvändighet genuin politisk oenighet i Europafrågan.

I dagens EG talar man dock mycket om generella lagar, om strävan efter decentralisering etc. Den ofta hörda termen "subsidiaritet" antyder införståddhet med, att beslut bör kunna fattas på lägsta möjliga nivå ute i Gemenskapen. Finns det ändå risk för maktkoncentration?

— Jag är på den punkten machiavellist. EG:s uppbyggnad som under de första decennierna mest varit "inätvänd" har dock fött fram en ny maktstruktur som är

Ph D Carl Johan Ljungberg är verksam i Timbro Idé.

att räkna med. Denna EG:s modell för europeisk enhet är visserligen inte alls ny. Påvarna sökte länge med viss framgång pålägga vår kontinent en enhetlig organisation. Vi skall dock i sammanhanget inte glömma, att ett skydd för Europas frihet varit en — låt vara föränderlig — maktbalans mellan staterna. En sådan balans kan svårligen operera inom EG:s strukturer, om de blir för täta.

Om det inom de centrala EG-organen de facto råder en fäbless för central styrning och likformighet, var hämtar då denna attityd sin inspiration?

— Som jag antytt finns detta drag redan tidigt med inom europeisk civilisation. I sin aktuella form är den närmast påverkad av modern rationalism, dvs av en sorts ensidig förnuftstro. Redan under upplysningen fängslades intellektuella av abstrakta projekt, medan känslan för de lokala och nära banden vårdades av det enkla folket. Det ironiska är att så många nu tror på möjligheten av en så pass stark enhet, trots att de universella systemen i deras marxistiska form lider skeppsbrott, t ex i Sovjetunionen, eller i Jugoslavien. To m i den harmoniska federalismens hemland USA kämpar kulturella minoriteter för att bli hörda. Det visar att driften mot enhetlighet är stark.

Måste man i alla fall inte medge, att ett starkt EG oavsett nackdelarna kan bli en motvikt till trångsynt nationalism? Kanske rentav bidrar till att förhindra krig?

— Detta argument hörs ofta. Men all nationalism är inte trångsynt. Vissa former kan vara helt motiverade försök att motstå homogeniserande, övernationella strömningar. Och vad kriget angår visar det sig att få liberala demokratier varit viliga att föra sådana. Och alla vet vi, att det

finns något som heter inbördeskrig, liksom att även övernationella förbund startar krig. Med detta förnekar jag självfallet inte, att vi nu innerligt behöver förinta gamla barriärer för handel, för kunskap och talang etc, liksom att vi starkt behöver en ny makt som kan agera samlat gentemot USA respektive Japan och Kina.

Sveriges åsiktsklimat håller på att förändras, sedan vår EG-ansökan skickats in. Hur borde man enligt er åsikt driva den fortsatta debatten, för att på ett i princip EG-vänligt sätt ändå varna för de faror som berördes, samt medverka till att de inte behöver infrias?

— Det finns inget enda svar. Kom dock ihåg, att det som nu sker i EG inte löser vissa uppgifter en gång för alla. Och byråkratier upplöser aldrig sig själva. Främst tror jag ni måste inse, att de ekonomiska frågorna inte är isolerade från andra, vidare problem. De måste tvärtom alltid anknytas till en moralisk synpunkt. I USA ser jag t ex med oro, att dessa moraliska aspekter försvagats. Allt handlar nu om "självförverkligande". Den andra reflektionen är, att en regering aldrig själv kan övertyga folket om det riktiga i vissa beslut, såvitt det inte finns en grogrund för dem i människors spontana åsikter. Om jag får ta Mrs Thatcher som exempel, träffade hennes förslag väljarna inte minst därför att hon gav sin politik en moralisk bas. Hon vädjade om den anda som under Churchill bar nationen i "blod, svett och tårar", men nu för att uppmuntra självansvar och uthållighet i en ekonomisk systemförändring.

Kom till sist ihåg, att vaksamhet också i frihetliga företag som detta krävs mot det onda. Liksom att detta onda numera inte alltid bär hakkorset i pannan.